

Κατάλογος τῶν εἰς τὸν Ἀπόστολον Γρυπάρην παραδιδομένων
μητρικῶν πραγμάτων τῆς συζύγου αὐτοῦ Μοσχουδάκι

1825, Ἀπριλίου 3
Σίφνος

Εἰς τὸ παρὸν ἔγγραφον ὑπόκειται κατάλογος διαφόρων πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν Μοσχουδάκι, ἅτινα ὁ Πέτρος Κωνσταντίνου Μπάος παραδίδει εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς Ἀπόστολον Γρυπάρην. Ὁ παραδίδων ὑπογράφει τὸν κατάλογον ἰδιοχείρως (στίχ. 101-104).

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ προγενεστέρου ἔγγραφου 45 ἡ Μοσχουδάκι θυγάτηρ τοῦ Κωνσταντίνου Ἰωάννου Πάου, ὑπανδρεύθη ἐν ἔτει 1825 τὸν Ἀπόστολον Νικολάου Γρυπάρην. Ἐπὶ τῷ γεγονότι αὐτῷ ἡ μήτηρ τοῦ τελευταίου τὸν ἐπροίκισε. Προφανῶς δὲ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ γάμου ὁ Π. Κ. Μπάος παραδίδει εἰς τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον Γρυπάρην τὰ ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ περιγραφόμενα πράγματα τῆς μητρὸς τῆς ἤδη συζύγου του Μοσχουδακιοῦ.

Ποῖος εἶναι ὁ Πέτρος Κωνσταντίνου Μπάος, ὁ παραδίδων τὰ πράγματα; Ἀδελφὸς τῆς Μοσχουδακιοῦ, ἥτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κωνσταντίνου Μπάου, δὲν δύναται νὰ εἶναι, διότι αὕτη ἦτο μονογενὴς θυγάτηρ τοῦ τελευταίου τούτου καὶ τῆς Εἰρήνης θυγατρὸς Πέτρου Μάτζα (45, στίχ. 6), οἵτινες εἶχον ἔλθει εἰς γάμον ἐν ἔτει 1808 (27) καί, ἀποβιώσαντες μετὰ ταῦτα ἀμφότεροι, κατέλιπον τὴν Μοσχουδάκι ὀρφανὴν (45, στίχ. 6). Πέτρος Μπάος, ἀδελφὸς τοῦ Κωνσταντίνου πατρὸς τῆς Μοσχουδακιοῦ καὶ ἐπομένως θεῖος αὐτῆς ὑπῆρχεν. Ἀλλ' αὐτὸς ἦτο, ὡς καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς, υἱὸς τοῦ Ἰωάννου (44, στίχ. 13). Ἐπομένως ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Ὁ Πέτρος τοῦ παρόντος ἔγγραφου εἶναι υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου. Κωνσταντῖνος δὲ ἡ Κωνσταντάκης Μπάος πλειστάκις ἐμφανίζεται εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς παρούσης συλλογῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1773, μεθ' ὃ παύει νὰ γίνεται οἰαδήποτε μνεῖα αὐτοῦ. Τούτου ἐπομένως υἱὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ Πέτρος τοῦ παρόντος, ἔχων ἐξηκριβωμένως καὶ τέσσαρας ἄλλους ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς· τὴν Μαρίαν σύζυγον τοῦ ἄρχοντος Πέτρου Καμαράση, τὸν Ἰωάννην Μπάον, πάππον τῆς Μοσχουδακιοῦ, τὸν Ἀποστολάκην καὶ τὴν Κιουράν. Νομίζω δὲ ὅτι ὁ Πέτρος Κ. Μπάος τοῦ παρόντος, εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν Πέτρον Κ. Βάον, τὸν ὑπογράφοντα ὡς μάρτυρα εἰς τὸ 43 (στίχ. 24) τοῦ ἔτους 1830.

Δὲν δύναμαι νὰ διαγνώσω ὑπὸ ποίαν ἰδιότητα παραδίδει τὰ πράγματα τῆς μητρὸς τῆς Μοσχουδακιοῦ εἰς τὸν σύζυγόν της ὁ Πέτρος Κ. Μπάος. Πιθανῶς ὡς ἐπίτροπος αὐτῆς· διότι, ἐφ' ὅσον οἱ γονεῖς τῆς Μοσχουδακιοῦ συνεζεύχθησαν ἐν ἔτει 1808 (27), ὁ παρὼν δὲ κατάλογος φέρει χρονολογίαν 3 Ἀπριλίου 1825, καὶ τὸ 45 30 Μαρτίου 1825, ἡ Μοσχουδάκι ἦτο ἡλικίας 15 ἐτῶν περίπου καὶ ἐπομένως ἀνήλικος. Διατί ὁμως ὁ Πέτρος

Κ. Μπάος παραδίδει μόνον τὰ μητρικὰ πράγματα καὶ μάλιστα τονίζων ὅτι πρόκειται περὶ μητρικῶν; Ὁ πατὴρ τῆς Μοσχουδακιοῦ δὲν εἶχε περιουσίαν; Τὸ 43 μαρτυρεῖ ὅτι οἱ κληρονόμοι τοῦ Ἰωάννου Κ. Μπάου, οὗτινος υἱὸς ἦτο ὁ πατὴρ τῆς Μοσχουδακιοῦ Κωνσταντῖνος, ἤριζον περὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ θεία ταύτης Μαρία, ἐξ υἱοθεσίας Καμαράση, παρεπονεῖτο ὅτι τόσον ὁ πατὴρ αὐτῆς Ἰωάννης (Κ. Μπάος) ὅσον καὶ οἱ ἀδελφοί της τὴν εἶχαν ἀδικήσει. Ἄλλως τε εἰς τὸν πατέρα της εἶχον συστήσει προῖκα, ὅτε ἦλθεν εἰς γάμον μὲ τὴν μητέρα της (27), ἀμφότεροι οἱ γονεῖς του. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ πατὴρ τῆς Μοσχουδακιοῦ εἶχε περιουσίαν. Τί ἀπέγινεν αὕτη, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὑπῆρχεν; Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα δίδουν ἀπάντησιν τὰ ἐγγραφα 69, 70, 71. Ἐν πάσῃ περιπτώσει φαίνεται ὅτι εἰς τὴν Σίφνον ἐγένετο διάκρισις μεταξὺ πατρικῆς καὶ μητρικῆς κληρονομίας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο λαμβάνω ἐπανειλημμένως ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσω εἰς τὸ παρὸν ἐγγραφον. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ εἰς ἄλλας τῶν Κυκλάδων ἡ διάκρισις αὕτη μαρτυρεῖται. Βλέπε διὰ τὴν Μῆλον I. ΒΙΣΒΙΖΗ, *Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης τοῦ ἔτους 1833 περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τῶν τοπικῶν ἀρχῶν* (Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τευχ. 6, 1955) σελ. 125: "Οταν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος καὶ δὲν ἀφήσῃ σύζυγον θέλει ἡ συνήθεια τῆς Μήλου νὰ κληρονομοῦν ὅλα τὰ ἄρρενα παιδιὰ τὴν περιουσίαν του ἐξ ἴσου λαμβάνουν καὶ τὰ θήλη ἐξ αὐτῆς, ὅταν μητρικὴ ὑπάρχῃ, ὅχι ὅμως μὲ ἰσομοιρίαν, ταύτης δ' ὑπαρχούσης λαμβάνουν τὰ μὲν ἄρρενα τὰ τοῦ πατρός, τὰ δὲ θήλη τὰ τῆς μητρός· ἐπίσης σελ. 126, αὐτόθι: Εἰς τὸ ε'. Ἡ συνήθεια τῆς Μήλου δίδει εἰς τὰ θήλη καὶ τὴν μητρικὴν καὶ εἰς τὰ ἄρρενα τὴν πατρικὴν περιουσίαν... Συνέπεια τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι καὶ ἡ περίπτωσις Γ' τῶν ἐπιτοπίων συνηθειῶν τῆς νήσου Ἰου, ἡ δημοσιευομένη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ I. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 128: I'. Κατὰ τὸ 3 ζήτημα ἡ τοπικὴ μας συνήθεια διατάττει ὅταν τις ἀποθάνῃ χωρὶς διαθήκην νὰ τὸν κληρονομοῦν τὰ παιδιὰ του, ἂν ὅμως δὲν ἔχῃ τέκνα νὰ τὸν κληρονομοῦν οἱ γονεῖς του· πλὴν οὗτοι δύνανται νὰ κληρονομήσωσι μόνον τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὰ κτήματα ἐκεῖνα ὅσα ἕκαστος αὐτῶν τῷ ἐπροίκισε, τουτέστιν ὁ μὲν πατὴρ τὰ πατρικὰ ἡ δὲ μήτηρ τὰ μητρικά. Ποίαν σχέσιν ἔχουν αἱ διατάξεις αὗται πρὸς τὴν διάταξιν 6, 31 τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Γόρτυνος, περὶ μητρῶων καὶ περὶ ἧς βλέπε FR. BÜCHELER-E. ZITELMANN, *Das Recht von Gortyn*, Fr. a. Main 1885, σελ. 28 καὶ τὰς παρατηρήσεις ἐν σελ. 115 ἐπ., 123, 129 ἐπ., Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ, *Τὸ δίκαιον τῆς Γόρτυνος*, Ἀθῆναι 1922, σελ. 22, Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1944, σελ. 1019, τό γε νῦν ἔχον δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ.

1 Ὅσα εἶδη παραδίδω πρὸς τὸν

2 Κ(ύριον) Ἀπόστολον Γρυπάρην, ἐκ τῆς μη-